

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah števil. 3.

Št. 12.

V Ljubljani, 30. junija 1894.

Leto XI.

Obseg: Najboljši naši orehi. — Sadno drevje ob cestah. — Kaj je žganje in kako naj se pripravljajo surovine, iz katerih se kuha žganje. — Kako je postopati, če se hoče kuhati davščine prosto žganje? — Brezmatičnost ob času plemenjenja mladih matic. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

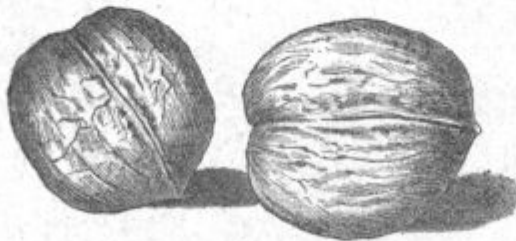
Najboljši naši orehi.

Dasi je zanimanje za sadjarstvo v obče dandanes veliko, za lupinasto sadje posebe se ne menijo mnogo. Velikanske množine orehov, katere poprodajo vsako leto po mestih, dobivamo iz južne Evrope. Da bi oreh uspeval še marsikje, kaže uže to, da se prav dobro sponaša celo v Nemčiji ob Renu ter v Turingiji. Posebno pa oreh priporoča njegova trpežnost, kajti lahko ga hranimo po več let ter se vsled tega orehom cena ne izpreminja tako, kakor drugemu sadju. Oreh uspeva v dobri, pa tudi v slabi zemlji; korenine pože ne globoko, pa tudi daleč na okoli, tako da dobiva vedno dosti hrane. V višavi se bolj razraste kakor v nižavi, kajti više gori je manj rose, kakor v nižavi, in tudi to veter prej posuši, kakor v ravnini; zato je pa tudi v višavi manj nevarnosti za sadne popke. Tudi oreh na visokem prej doraste kakor na ravnem, sok se prej začne stekati nazaj, les se potrdi ter je vsled tega bolj trpežen proti mrazu kakor v zavetnih legah. Če tudi se deblo in krona v mrzlih krajih ne razrasteta tako kakor v gorkih, les vender le bolj dozoruje ter je dragocen, posebno od starih dreves, ker ga mizarji lahko porabijo za prav različne reči. — V nastopnem hočemo popisati ter v podobah pokazati najnavadnejše orehe, ki se sade po naših krajih.

Navadni oreh ali koščak. (juglans regia — pod. 41.), lepo drevo s svetlosivim lubom, z lihopernim gladkim listjem. Če list ali kak nelesnat del zmanjš med prsti, zadišal bo rezko. Domovina temu orehu so najbrž

kineške višine v srednji Aziji. Drevo zraste zelo veliko in košato. Sad je tak, kakeršnega kaže podoba 41., časih nekoliko drobnejši in bolj okrogel. Lupina zrelega sadu pobarva rjavo. Nezreli orehi se rabijo v zdravilstvu, s sladkorjem vloženi se uživajo, pa tudi liker se lahko dela iz njih. Ta oreh je dosledno in zelo rodovit. Res je sicer občutljiv za mraz, toda redkokdaj mu mraz uniči toliko cvetja, da bi nam ne obrodil. Pomnožuje se s semenom (z orehi).

Tankolupinasti oreh ali mehkuž (juglans regia fragilis — pod. 42.) je podolgast, koničast ali pa okrogel sad. Lupino ima ta oreh tako tanko, da jo vsak majhen ptič lahko preluknja, posebno senica. Jedro je polno, zelo oljnato ter, posebno sveže, zelo okusno, če se olup. Vzdrži se dolgo časa dobro. Ta orehova vrsta je rada prazna (gluha), posebno če je ob cvetji vreme vlažno; časih se zgodi, da gre po

Podoba 41.

tretjino orehov v nič. Drevo zraste zelo krepko, pomnožuje se s semenom ter doseže veliko starost. Saje te orehove vrste se zelo priporoča, posebno po zavetnih legah, kajti rodi prav dobro; celo taka leta nas zadovolji, kadar med cvetjem nagaja dež. Te orehe prav radi kupujejo.

Navadni podolgasti oreh (juglans regia oblonga — pod. 43.) je debel, podolgast, jajčast, ima srednje debelo lupino, ki ima precej globoke raze ter se od navadnega oreha loči le po svoji debelosti in obliki. Drevo ima svetlorjav lub in lihoperno, gladko listje,

zraste zelo veliko, obilno rodi ter zasluži, da bi ga sadili prav pogosto.

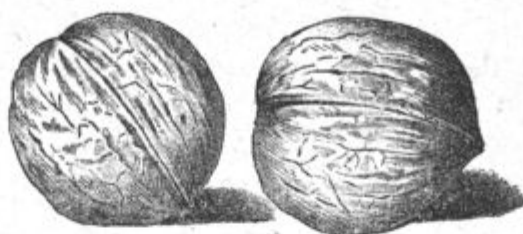
Rodovitni oreh (*Juglans regia fertilis* — pod. 44.) je lepo okrogel ali jajčast ter ima precej tanko lupino. Zori zgodaj in orehi so na drevesu blizu drug poleg drugega. Ta vrsta se priporoča posebno zaradi tega, ker drevesca uže začno roditi, kadar so še le $1\frac{1}{2}$ m visoka, ter primeroma prav bogato rode. Če prav se lahko pomnožuje z orehi (s semenom), ga Francozi vendar le radi cepijo.

Debeli ali turški oreh (*Juglans regia macrocarpa* — pod. 45.) je časih še debelejši, kakor ga kaže podoba. Ta vrsta je izborna, ker je zelo rodovitna in malo občutna za mrz.

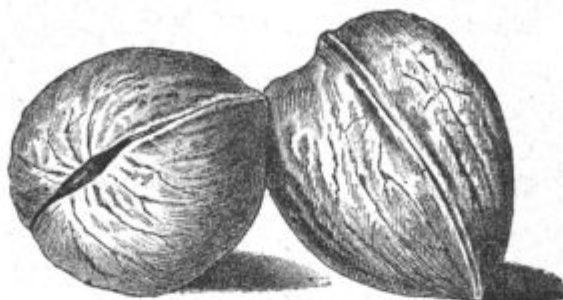
Pozno brsteči oreh (*Juglans regia serotina* — pod. 46.) ima srednje debel, obratno jajčast sad. Jedro je polno in zelo okusno ter se prav lahko olup. Kakor pove uže ime, poganja ta oreh zelo pozno — še le proti maji — in vsled tega cvetje nikdar ne pozebe. Rodi dosledno. Zaradi velike svoje neobčutnosti za mrz je ta vrsta posebno dobra za visoke in mrzle lege.

Srčasti oreh (*Juglans piriformis* — pod. 47.) se odlikuje po svoji srčasti (ali hruški podobni) obliki. Drevo dobro raste in tudi za mrz ni posebno občuten, rodi pa redno in obilno.

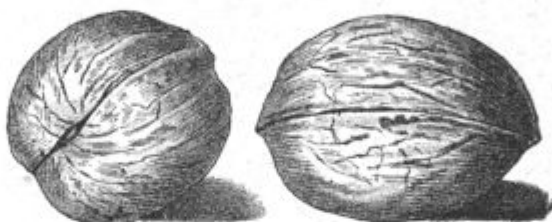
Te vrste imamo pri nas najbolj razširjene. Francozi pa imajo več in boljših orehovitih vrst. Orehi se pomnožujejo s semenom. Posade se jeseni ali raje spomladi, da jih ne izjedo miši. Vzkalile orehe potaknemo v sejalnico v vrste po 6—10 cm narazen, in sicer v suho toplo prst, ki naj se prihodnjo zimo pokrije z jelovjem. Leto stare rastline se presade po 30 cm saksebi, in je pri tem treba skrbno paziti na glavno korenino. Nekatere razvrsti, kakor „*Juglans regia laciniata*“, „*Juglans regia monophylla*“ in „*Juglans regia pendula*“, se cepijo. Za cepiče se vzamejo lepi, pa manj vzrastli vršiči ali pa dveleten les. Cepitev se najbolj sponese, če se letniki kake navadne vrste presade v posode ter

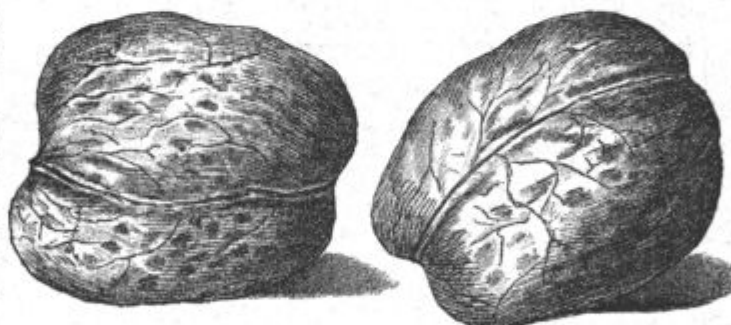
Podoba 42.

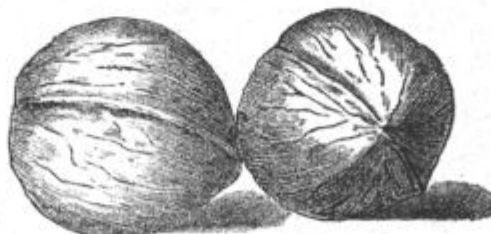
Podoba 43.

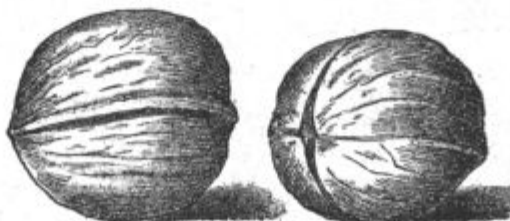
Podoba 44.

Podoba 45.

Podoba 46.

Podoba 47.

se meseca septembra ali pa prihodnjo pomlad v gnojni gredi ali v pomnoževališči cepijo z naklado. Po nekaterih krajih imajo navado, da orehe ob cvetji preklajo, da bi pospešili oprašenje. Toda to nima zmisla. Možki in ženski cveti orehovi so ločeni, in večkrat se zgodi, da ženski cveti uže odcveto, predno se odpro možki, ter se vsled tega ne morejo oploditi. Nekatera drevesa poženo oboje cvetje ob enem, nekatera pa eno do štiri tedne prej kakor drugo. Po takih krajih, koder je mnogo orehov, orehi niso lahko nerodovitni, kajti nekaj obojih cvetov cvete gotovo, cvetni prah pa raznašajo žuželke in pa veter.

Sadno drevje ob cestah.

Kdor je kdaj potoval po Nemčiji, zlasti po nekaterih južnih državah, je z veseljem opazil dolge in lepe sadne drevorede ob javnih potih in cestah. Prijetno je potniku potovati v drevesni senci in opazovati lepo cvetje spomladi, jeseni pa sadje.

Taki drevorede so pa tudi velikega pomena za narodno gospodarstvo. Samo na Vrttembergu se je l. 1878. za 8 milijonov mark sadja pridelalo ob cestah. To je gotovo lep dohodek za deželo.

Sadno drevje je pa tudi iz drugih ozirov bolj priporočati za take drevorede, kakor mnoga sedaj navadna drevesa. Lipe, plan-tane, brest, javorji, jeseni, zlasti pa jagnedi so ob potih le preradi prava gnezdišča za hrošče, španske muhe itd.

Za drevorede ob cestah so posebno pripravne jablane, hruške, češnje, slive in češplje, pa tudi kostanji in orehi. Drevesnice ob cestah vzbujajo veselje do sadjarstva sploh in poleg tega deželi dobivajo dobro ime.

Kraji ob cestah so posebno pripravi za nasajenje dreves. Blato, ki se izpira iz ceste je jako rodovitno. Sadno drevje se sadi na robu ceste ali pa poleg ceste. Najbolje je, če je tako drevje pod nadzorstvom cestnega osebja.

Pri zasajanju takih drevoredov je pa vendar treba precej pozornosti. Izbrati se morajo le

močna zdrava drevesca. Gledati je treba na to še bolj, kakor pri sajenji drevja na vrtu. Drevesa ob cestah so razpostavljena bolj raznim neprilikam, kakor drevesa na vrtu.

Gledati je pa tudi treba, da se ta drevesa pravilno goje, zlasti, da se ne spridijo z obrezovanjem. Bolje je, če se drevesa ne obrezujejo, kakor če se obrezujejo napačno.

Pri nas na slovenskem še skoro nikjer nimamo ob cestah sadja, dasiravno so naši kraji posebno pripravi za sadjarstvo. Ker imamo pa uže več dobro urejenih šolskih vrtov, bi marsikje ne bilo težko dobiti drevesec za take drevorede; zato mislimo, da bi županstva in učitelji ter drugi vplivni možje lahko kaj storili v tem oziru.

Poslednji čas se je tudi v naših krajih jel izdelovati sadni mošt. Obcestje bi pa bilo zlasti pripravno za vzgojevanje takega drevja, ki daje sadje za mošt. Posebno tepke bi po svoji trdni naravi dobro uspevale ob cesti.

Čez štiri leta bomo slavili petdesetletnico slavnega vladanja Njega Veličastva cesarja. Pri tej priliki se bodo ustanovljale razne dobrodelne naprave. Mari bi ne bilo umestno, če bi se morda v spomin kje napravila sadna drevesnica, ki bi potem še pozne rodove spominjala tega veselega dogodka.

Opozorili smo svoje čitatelje na važnost drevesnic ob cestah in pričakujemo, da naše besede niso padle na kamen, da bi usahnile, pa tudi ne med trnje, ki bi jih zadušilo, temveč na rodovitno zemljo, da obrode stoteri sad.

Kaj je žganje in kako naj se pripravljajo surovine, iz katerih se kuha žganje.

I.

Iz pritožeb, katere nam dohajajo glede postopanja finančnih uradov zastran kuhanja žganja, katere najbolj zadevajo čas, ki se določi za kuho ali zakasnelo dovoljenje, da se odpečatijo kotli, vsled česar se pokvarijo za kuho pripravljene surovine, posnamemo, da naši ljudje niti ne vedo, kaj je žganje, in ga zato tudi pravilno ne znajo delati. Posebno jim je pa nejasno, kako pripraviti surovino (drozgo), iz katere naj se naredi žganje. O tem poučiti naše gospodarje je namera tega članka.

Žganje imenujemo vsako pitno zmes iz alkohola in vode, ki se dobi s kuhanjem (prekapanjem ali destilovanjem) pokipelih tekočin (drozge). Seveda je žganje raznovrstno, ker pri kuhi pridejo vanj razven navadnega alkohola še drugi alkoholi in razna eteriška olja, ki se nahajajo v raznih drozгах. Tako dá na pr. češpljeva drozga drugačno žganje kakor brinova, hruševa, vinska, ali kaka druga drozga.

Najvažnejši obstojni del žganja je alkohol, ki da žganju razven okusa in duha tiste lastnosti, zaradi katerih ga delamo in pijemo, da mu moč in ga dela opojnega. Ker se torej gre le za alkohol, hočemo v tem članku tudi le razpravljati, od kod pride alkohol in kako je ravnati, da ga pride v drozgo, katero hočemo hupati, več in kako je drozgo treba hraniti, da alkohol ostane do kuhe v nji, oziroma da se drozga pred kuho ne pokvari, če tudi moramo na kuho čakati več dni, mesecev, tednov ali celo več let.

Predno nadaljujemo, biti nam mora jasno, kako alkohol nastane. Alkohol se vedno dela iz sladkorja, in sicer potom kipenja. Ako pridejo v kako tekočino, v kateri je raztopljen sladkor, drožne glive, potem prične ta tekočina ob primerni toplini kipeti, t. j. mi vidimo, da

se dvigajo iz tekočine mehurčki, kakor da bi voda vrela, pri čemer se pa sladkor razkrajaja, t. j. dela se alkohol in ogljikova kislina, katera uhaja in pri tem proizvaja mehurčke.

Če torej hočemo delati žganje, vzeti moramo takih surovin, ki imajo v sebi sladkor. No, vse reči, iz katerih se pri nas običajno dela žganje, je samo ob sebi umevno, da imajo sladkor v sebi. Največ se dela pri nas žganje iz sadja, posebno iz sliv in hrušek, zato vzamemo za vzgled izdelovanje sadnega žganja, ki je pa enako izdelovanju iz drugih sladkih surovin.

Če jabolka, hruške, ali slive rabimo za izdelovanje žganja, moramo pred vsem njih sladkor izpremeniti v alkohol in jih še le potem kuhati, kajti poprej bi bila kuha brezuspešna. V to svrhu sadje razdrobimo ter je pustimo v primernih posodah kipeti, t. j. damo mu čas, da pridejo iz zraka drožne glive, ki proizročijo kipenje ali vrenje (ponekod pravijo „kisanje“), pri čemer se sladkor izpreminja v alkohol. Da se to zgodi, treba je primerne časa in primerne toplote. Bolj če je primerna toplota (18° C.), hitreje pokipi sladkor, oziroma se izpremeni v alkohol. Pa tudi od vrste drožnih gliv je zavisna hitrost kipenja. Drožne glive, ki se nahajajo v grozdji, naredo, da vinska drozga (mošt) pokipi v 6 do 8 tednih, t. j. da se največji del sladkorja v tem času izpremeni v alkohol. Drožne glive, ki so v naši hruševi, jabolčni ali češpljevi drozgi, delujejo pa veliko počasneje, in gotovo ne trdimo napačno, če rečemo, da te drozge potrebujejo najmanj tri mesece, t. j. 12 tednov, predno v njih pokipi večji del sladkorja. Tu tiči pri nas ena glavnih in prvih napak pri izdelovanju žganja. Pri nas puste drozgo stati, oziroma kipeti le nekaj dni, k večjemu par tednov, potem jo pa precej žgo. Tako ravnanje ni gospodarsko, ker zavržemo velik del sladkorja, oziroma alkohola. Le prevdarimo: 100 kg hrušek ima v sebi kakih 12 kg sladkorja. 1 kg sladkorja dá vsled kipenja $\frac{1}{2}$ kg čistega alkohola ali 1 kg žganja, t. j. zmesi iz polovice alkohola in polovice vode. Pri naših računih moremo tedaj reči, da dá vsak kilogram sladkorja en kilogram ali liter žganja. Če damo hruševi drozgi časa, da dobro pokipi, t. j. da je kake tri mesece v gorki shrambi, potem je upati, da pokipi v nji na vsakih 100 kg sadja kakih 10 kg sladkorja, da bo torej dalo 100 kg hrušek 10 litrov dobrega in močnega žganja. Kakor pa pri nas hitro prične kuhati nastavljeno drozgo, pa ni upati da bi iz nje nakuhal več kakor kakih 6 litrov močnega (50 odstotnega) ali 9 litrov navadnega žganja, torej polovico premalo, kar je očitna izguba.

Mi moramo tedaj drozgo pustiti da toliko časa kipi, da se vsaj največji del sladkorja izpremeni v alkohol. — Gori smo pa rekli, da se nahajajo v žganji tudi snovi, ki mu dajo potreben okus in duh. Od teh snovi je pa prav mnogokrat zavisna boljša cena žganju; zato mora biti gospodarju ležeče na tem, da jih dobi v žganje. Te snovi tvorijo se največ v kipeči drozgi in tudi še potem, ko ne kipi več. Pa tudi to tvorjenje potrebuje časa, zato napravimo tem finejše in dražje žganje, čim dalje pustimo drozgo stati. Kdor misli, da je sirmijski slivovec zato tako fin, ker v slivovo drozgo pomešajo zdrobljene slivove koščice, ta se moti. Pač nekoliko (pa ne preveč) takih koščic okus slivovki izboljša, finost ji pa da vender le čas, kajti tam puste drozgo stati po več mesecev, in tudi celo leto.

Na vse to nam bo marsikdo odgovoril: Verjamem, da je tako; kako naj pa drozgo toliko časa hranim, ker meni se pokvari uže v par tednih, ako je ne kuham pravočasno.

Slabo in nepravilno hranjenje je druga velika napaka pri izdelovanju žganja v naših krajih in o tem hočemo pisati v prihodnji številki.

Kako je postopati, če se hoče kuhati davščine prosto žganje?

Ker so taka vprašanja pogosto dohajala naši družbi in ker so nekatere podružnice pri zadnjem občnem zboru glede tega vprašanja stavile posebne predloge, obrnil se je glavni odbor do c. kr. deželnega finančnega ravnateljstva, od katerega je dobil vsa potrebna pojasnila. Na podlogi teh pojasnil damo v nastopnih vrstah zanesljiv pouk, kako je postopati napram davčnim uradom, kadar se hoče kuhati davščine prosto žganje.

Nameravano kuho davščine prostega žganja je zglašiti vsako leto do 15. avgusta pri županu ali pri dotičnem oddelku finančne straže.

Pri zglašenju mora stranka povedati:

- 1.) ime in priimek ter posel in bivališče s hišno številko vred;
- 2.) obsežnost družine, to je število domačih ljudi in poslov, ki so pri nji na hrani in v stanovanju, z všteto svojo osebo;
- 3.) število, kakovost in prostornino (obseg) v litrih žgalnih priprav, katerih se hoče posluževati pri davščine prostem narejanju žganja, slučajno tudi posod za vrenje (vrvežnikov), ki se imajo rabiti;
- 4.) ali je žgalna priprava lastnina zglasiteljeva ali pa izposojena; v slednjem slučaju se mora navesti ime in bivališče lastnikovo;
- 5.) del leta, oziroma mesec ali mesece, v katerem ali v katerih se bode žganje narejalo;
- 6.) popisno število poslopja ali parcelno število zemljišča, kjer se ima žganje narejati;
- 7.) posestvo po vrsti (kakovosti) in obsežnosti, na katerem se žgalne tvarine pridelujejo;
- 8.) tvarine, iz katerih se bode žganje narejalo;
- 9.) pijače, katere hoče davščine prosto narediti, po vrsti (kakovosti) in količini v litrih;
- 10.) napoved mora zglasitelj svojeručno podpisati, in sicer pri ustmeni zglačitvi na dotični pregledni poli, ki leži pri županstvu.

Na zadnjo točko posebno opozarjamo, ker se na pr. prav lahko pripeti, da župan na zglasitev pozabi, potem pa pride kazen in, ker dotičnik ni podpisal pregledne pole, svojega zglasila ne more dokazati ter mora plačati kazen.

Naznanila, katera se prijavijo še le po preteku zgoraj določenega obroka, se brez izrecnega pooblastila ne smeje sprejeti, ker le c. kr. finančnemu ravnateljstvu pristojna pravica, spregledati prestop navedenega obroka v ozira vrednih slučajih.

Če se zglasitev prijavi o pravem času pri občinskem predstojništvu, se mora to pred vsem prepričati, obsega li zglasitev vse prej navedene napovedbe ali ne. Ako bi bila zglasitev v katerem koli oziru pomankljiva ali nejasna, bi se morala stranka pred vsakim daljnim uradovanjem ali vpisom pismeno ali ustmeno pozvati, da zglasitev primerno popolni, oziroma v nji nahajajoče se nejasnosti odstrani. Če se tej zahtevi ne bi hotelo ustreči, mora se zglasitev zavrniti. Ako se pa naznanilo ali uže takoj prvotno ali po izvršeni dopolnitvi smatra popolnim in pravilnim, ima občinski predstojnik vse njegove napovedbe, naj so se ustmeno ali pismeno prijavile, v posa-

mezne razpredelke za to določene tiskovine („pregled strank, katere hočejo žganje v domačo porabo davščine prosto narejati“) vpisati. Ta tiskovina se bode županstvu v slučaju potrebe od pristojnega oddelka finančne straže zastoj doposlala in naj se tedaj tam o pravem času zahteva. Izpolni se ta pregled, kakor se hoče, v nemškem ali slovenskem jeziku, zmiraj pa se mora dovršeno izpolniti. Na prvi strani naj se napiše zgoraj zraven dotičnega predtiska na levi strani finančne straže pregledni okraj (komisarijat) in finančne straže oddelek, na desni občina, na konci napisa pa leto, za katero se pregled napravi. Če bi ena sama pola za vse stranke ne zadostovala, naj se vporabi druga pola i. t. d. V tem slučaju pa naj se zaznamujejo posamezne pole na prvi strani pod napisom s tekočimi številkami po vrsti, kakor so prišle v porabo. Tekoče številke, ki se vpišejo na drugi (znotranji) strani tiskovine v prvem razpredelku, pa se imajo tudi v tem slučaju v vseh polah zaporedno vrstiti, ne pa v vsaki poli na novo z 1 pričeti. Znotraj tiskovine se ima vsaka stranka posebej pod svojo tekočo številko vpisati. Nobena stranka se ne sme dvakrat nahajati, pa tudi ni dovoljeno več strank skupno pod eno tekočo številko vpisati. Razpredelki se morajo izpolniti natančno po napovedbah stranke. Županstvu ni dovoljeno v teh razpredelkih svojevoljno izpreminjati napovedbe strank, še celo tedaj ne, če bi bile napovedbe po njegovem mnenju neistinite. Pri izpolnitvi teh razpredelkov se mora ravnati strogo po dotičnih nadpisih; potem ne more pravilna izpolnitev povzročati nikakih težav. Če bi pa županstvo o kaki stvari dvomilo, naj se obrne do pristojnega oddelka finančne straže za pojasnila. Ako se vrši vpis na podlogi pismene zglačitve, se mora ta zaznamovati s tekočo številko, pod katero je stranka vpisana v pregledni poli, ter priložiti pregledni poli. Če se je pa zglasitev prijavila ustmeno ali pa tudi le ustmeno dopolnila, mora stranka takoj po izpolnitvi navedenih razpredelkov vpisane napovedbe s svojeručnim podpisom potrditi.

15. dan avgusta vsakega leta se mora pregledna pola skleniti, to je na notranji strani, neposredno pod zadnjim vpisom datirati in podpisati, ter potem oskrbeti s potrdilom, ki je predtiskano na zadnji strani (na hrbtu). Kar se tiče izgotovljenja tega potrdila, pri katerem naj se od strani županstva postopa z največjo natančnostjo in vestnostjo, ker je merodajno za odločitev o zahtevani oprostitvi, se mora predtiskano potrdilo, če so vsi v njem navedeni pogoji pri vseh v pregledni poli vpisanih strankah popolnoma izpolnjeni, samo datirati, od občinskega predstojnika podpisati in oskrbeti s srenjskim pečatom. Če pa pri kaki stranki niso vsi pogoji izpolnjeni, se morajo stranke, za katere to velja, vpisati v razpredeljeni zaznamek po razvrstitvi tekočih števil pregledne pole, katere se vsprejmejo v prvi razpredelki tega zaznamka, ter v zadnjem razpredelku zaznamka pri vsaki stranki označiti vse one okoliščine, katere se pri nji ne skladajo z istinitostjo. Ako je od stranke zahtevana količina žganja v primeri ž njeno družino prevelika, naj se v zaznamku navede ona količina, katera se stinja s potrebo stranke in njene družine. Isto velja glede količine žgalnih tvarin v tem oziru, če jih je stranka v istini sama pridelala ali če jih vsaj navadno sama prideluje. Če se zaznamek sploh izpolni, se mora datum, podpis in pečat, kakor se samo razume, pristaviti še le na konci zaznamka. Potrdilo se mora, če se je porabilo več preglednih pol, izgotoviti na vsaki poli posebej za v nji navedene stranke. Tako potrjene pregledne pole se morajo s slučajnimi pismenimi naznanili strank vred v

treh dneh po sklepu doposlali pristojnemu oddelku finančne straže.

Brezmatičnost ob času plemenjenja mladih matic.

Ako panj izgubi matico tedaj, kadar nima mlade zalege, je izgubljen, ako mu čebelar ne priskoči pravočasno na pomoč. Največkrat imamo opraviti s takimi panji ob času plemenjenja mladih matic, in prepričan sem, da se pogubi na stotine panjev le vsled nevednosti ali zanikarnosti čebelarjeve.

Vsakemu čebelarju mora biti znano, da izleti stara matica iz starca s prvim rojem. Z vsakim naslednjim rojem pa izleti mlada neoplemenjena matica, pa tudi v izrojenču ostane taka. Te mlade matice izlete iz panjev pri lepem vremenu od ene do treh popoldne ter se visoko v zraku oplemenijo, in sicer enkrat za vse življenje. Ker pa mora matica izletati več dni zapored, predno doseže svoj namen, lahko se zgodi, da jo zadene ta ali ona nesreča in da se ne vrne več v panj. Marsikatero ugrabi kaka ptica, največ pa jih konča slabo vreme in viharji, ki nenadoma nastajajo ob omenjenih urah. V velikih čebelnjakih domu prihajajoče matice lahko zablodijo v tuje panje, kjer jih čebele takoj umore. Da se to ne zgodi, postavljajmo roje z mladimi maticami na take prostore, da si lahko zapomnijo svoj panj. K žrelu izrojenčev denimo kako reč, po kateri matica svoj panj lahko spozna. Vender časih ne pomaga nobena reč, ker vsakemu čebelarju, ki ima le nekoliko panjev, se bo vsako leto izgubila kaka matica. Tu pa moramo razločevati dva slučaja, kajti vse drugače je z rojem, ki je izgubil matico, kakor z izrojenčem.

Ko roj vidi, da matice le ni nazaj v panj, postanejo čebele vedno bolj nemirne, kar se lahko pozna ob peti ali šesti uri popoldne. Zbegane tekajo čebele po letalnici, zletavajo in hitro zopet nazaj sedajo. To pa traja le kake pol ure, potem čebele s šumom uderejo iz panja in se preselijo navadno v sosedni panj, ako ima dobro matico. Takemu roju ni druge pomoči, kakor da mu damo oplemenjeno matico, ker mlado prav nerad vzame. Ker navadno nimamo oplojenih matic na razpolaganje, je najbolje, če tak roj pustimo, kamor se je napotil. Le če bi bil roj res velik, splačalo bi se poskusiti vse, da bi ga ohranili, torej dati mu ali oplemenjeno, če ni take, pa vsaj mlado matico, (ki jo pa moramo par dni zapreti v matično hišico). Vse to se mora goditi prav hitro, in med tem opravilom je roj treba zapreti, da ne gre preveč čebel v sosedne panje. Jako negotovo bi bilo takemu roju dati matično zalego ali celo le zalego z mladimi delavkami, kajti, predno bi se izlegla in oplodila matica, predno bi začela leči jajca in predno bi bil mladi zarod gođen, skrčilo bi se število čebel tako, da bi ne imeli niti tu niti tam ničesa. Po vsem drugačna je stvar pri izrojenih starcih. Tu na obnašanji čebel komaj spozna celo izvedeno oko, da so izgubile matico. Čebele so sicer posebno proti noči tistega dne jako nemirne, toda iz panja nikakor ne silijo in po preteku dveh dni se brezmatičnost prav nič ne pozna. Kdor ima torej panje s premičnim satovjem, naj čez osem ali deset dni po zadnjem roji starca odpre in naj zelo pazljivo pregleda sat za satom. Ako bode zasledil jajčeca v dalavčnih piškercih (in sicer po eno), osiguran naj bode, da ima panj matico v redu, akoravno je ne vidi. Če pa ne najde jajčec, je to že sumno znamenje in treba je iskati matice. Če jo najde, postavi naj panj nazaj na njegovo mesto in

naj ga pusti kake tri ali štiri dni, potem pa naj ga zopet pregleda. Če pa ne najdeš niti jajčec, niti matice, vedi da je panj brezmatičen in vsled tega izgubljen, ako mu ne pomagaš hitro. Če bi opazil brezmatičnost še le čez deset ali dvajset dni, potem takemu panju ni pomoči, ker ne vzame nikake matice, najmanj pa neoplojeno. Najbolje je, da ga razderemo, čebele vržemo v sosednji panj ter ohranimo vsaj satje, ker sicer spridijo še to, ker namreč delavke jamejo leči trotova jajčeca v delavske celice in na ta način mnogo lepega satja napolnijo z gnusno zalego.

Imejmo torej vedno pazljivo oko, da brezmatičnost, ko opazimo in jo odpravimo s tem, da damo panju oplojeno matico ali vsaj mlado neoplemenjeno, in ako tudi teke nimamo, sat z mlado delavčino zalego. To je seveda zadnje in vender bolje nego prepustiti panj žalostni usodi, akoravno s tem le težko kaj dosežemo. —k—

Razne reči.

— **Teleta treba polagoma napajati.** Kedar teleta sesajo, primorana so piti polagoma in v malih požirkih. Uže ta okolnost nas uči, da moramo paziti, da bode tele pilo polagoma, ako hočemo da bode ostalo zdravo. Ako pije tele polagoma, pride mleko skozi požiralnik in od tod v sirišnik, v katerem se prebavi tako potrebne beljakovine. Ako pa tele pije naglo in v velikih požirkih, odpre se del požiralnikovih ustnic, vsled česar pride del mleka v vamp. Ker se pa v vampu prebavni soki ne izločujejo, se mleko v vampu ne prebavi, pač se pa v njem skisa in povzroči napetnost.

— **Rak na jablanah.** Rak je jablanam jako nevaren in se skoro ne da ozdraviti, kajti mazilo ne pomaga nič, ako se pa hoče izrezati nastane na debelu tako velika rana, da mora drevo poginiti vsled nje. Nekdo, ki je vse poskusil, da bi ozdravil neko rakavo jablano, pripoveduje v nekem listu med drugim tudi to le: Pritrdil sem k debelu, kjer je bila rana, lesen, z zemljo napolnjen oboj tako, da ž njim ni bila zakrita samo rana, ampak tudi deblo, in sicer vsaj 5 do 6 centimetrov na široko okoli rane. Po dveh letih sem odstranil oboj ter sem se prepričal, da rana ni le popolnoma nehala širiti se, ampak da se je začela ob straneh prav dobro celiti.

— **Škodljivost ajde.** Znano je, da živalim škodi ajda, posebno pa ajdovica, če je preveč pojedjo. Zdi se, kakor bi ajda zavirala v živalih redni tok krvi. V letnih poročilih pruskih okrožnih živinozdravnikov navedeni so namreč zopet slučajji, da je prasiče, ki so pojedli mnogo ajdovih otrobov, zadel na zadnjem konci mrtvoud ter da so vsled tega poginili.

— **Previdno krmljenje z novo slamo.** Če tudi naša domača živina novo seno veliko težje prežvekuje nego staro, je vender le veliko pozrenejša nanje nego na staro. Prav takisto je tudi z novo slamo. Ako živina poje preveč nove slame, napne se ter se je večkrat poloti bodenje (klanje). Zgodi se pa to posebno rado, ako pokladamo rezanico iz nove slame oparjeno, z močnato oblodo, ali pa je damo jesti prav lačnim živalim, katere jedo prepožrešno.

— **Kako ohraniti kumare sveže do zime.** Ko začne v mesecih avgustu in septembru postajati hladneje in kumarna rast poneha, poiščejo naj se najzdravejše in nepoškodovane kumare in naj se odrežejo pri trti, tako da bode rep ali kocenj ostal cel. Potem se kumare opero v čisti vodi ter se od njih s krtačo ali s čim drugim odpravi vsa nesnaga. Ko so se posušile, namazati jih je treba z beljakom; a dobro je treba paziti, da ne ostane nobeno mesto na kumari nepomazano. Posušeni beljak tvori na kumari gosto neprodorno plast, ki brani zraku pristop h kumari. Tako pripravljene kumare naj

se razobesijo po suhih prostorih, tako da vise druga poleg druge, ne da bi se dotikale.

— **Lesne razpoke** zamaži s takim le mazilom: Vzemite enake dele smrekove smole in voška, raztali jih nad ognjem ter pridene prav majhnih delov dotičnega lesa, in sicer kolikor moči mnogo. Kadar je smola raztopljena, zamaži ž njo razpoke v lesu.

— **Slabe posledice napajanja molznih živali v mla-kužah.** Povdarjali smo že večkrat, da ni dobro molzne krave napajati z umazano, smrdljivo vodo. O tej zadevi je neki angleški list pisal tole: Neki zakupnik je imel mnogo krav ter je prodajal njih mleko v bližnje mesto. Tem kravam pa niso branili piti iz umazanih mlak. Zgodi se pa, da obolē v mestu mnoge osebe za legarjem. Zdravniki so pripisovali vzrok boleznī vžitemu mleku, katero so dotičniki kupovali od omenjenega zakupnika. Iz tega sledi toraj, da moramo vedno paziti na to, da se bo molzna živina napajala če ne v tekoči, pa vsaj v čisti vodi.

— **Zaostajanje mleka v vimenu.** Pri molži je treba paziti na to, da se krave vselej do čistega pomolzejo. Zaostajanje mleka v vimenu je škodljivo, kajti dobi se manj mleka, in mleko, katero dobimo nazadnje iz vimena, je najbolj tolsto, in slednjič dajejo krave, katerih ne pomolzemo čisto, vedno manj mleka. Čim bolj namreč razdražimo žlezo, tem več krvi ji doteka in tem hitreje se tudi napravlja mleko.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 99. Imam na svojem vrtu mnogo mravelj, ki mi delajo veliko škodo po sadnem drevju. Marsikaj sem že skušal, da bi jih odpravil, pa vse je bilo zastonj. Prosim sveta, kako odpravim mravlje? (A. Gl. v M.)

Odgovor: Mravlje preganjajo s tem, da razdirajo mravljišča ter mnogo mravelj pokončajo v mravljišču samem. V to svrhu polivajo mravljišča z vrelo vodo ali še bolje z močno gnojnico, in sicer toliko časa, da pobegnejo tudi pri življenji ostale mravlje. Priporočajo tudi zemljo v mravljišču dobro pomešati z neugašenim apnom ter jo potem politi z vodo. Kosce osmrajenih rib je neki tudi dobro zakopati v mravljišče, ker mravlje beže pred tem smradom. Lazenje mravlj na drevje se prepreči, če se naredi okoli debela pas iz vate, kateremu ni treba biti posebno močnemu.

Vprašanje 100. Nekaj časa sem naročam moko iz Budapešte, ki je cena, jako bela in lepa, pa ima sladek okus. Rekli so mi drugi ljudje, da je moki primešan gips, apnec, krompir i. t. d., zato je tako po ceni. Ali je kak način, po katerem bi se dala taka goljufija priprosto spoznati? (T. W. v D.)

Odgovor: Goljufive, primesi v moki more le kemik spoznati, ki ima v to svrhu primerna sredstva in znanje. Sladkoba moke še ne naredi sumne. Če vam je ležeče na tem, da spoznate resnico, pošljite moko c. kr. kmetijski poskusni postaji na Dunaj, da jo preišče, in če ta spozna goljufijo, naznanite celo zadevo okrajnemu glavarstvu.

Vprašanje 101. V naši občini plačujemo 48 % d-klade za uravnavanje Drave, dočim druge občine plačujejo le po polovico in tudi po manj te doklade. Ali se je mogoče pritožiti proti tako silnemu bremenu in kam? (S. Č. v G.)

Odgovor: Stroški za uravnavanje Drave so razdeljeni za posamezne občine gotovo po kakem gotovem ključu, na pr. po velikosti občin ali na množino obdelane zemlje, ki se nahaja v občini. V občini sami se pa odpadli delež razdeli po davku. Ker je ves davek v različnih občinah različno velik, zato v tistih občinah, ki imajo razmerno malo davka, pride več doklada na vsak davčni goldinar. Ker to doklado nosijo

tudi obrtna podjetja, je naravno, da pride na kmete, ki plačujejo le zemljiški davek, toliko manj doklade, kolikor več davka plačujejo obrtna in druga podjetja. Pritožba Vam bo težko kaj koristila, in to le tedaj, če morete dokazati, da doklada na posamezne občine ni razdeljena pravično. Doklada se pobira vsled deželnega zakona; zato Vam more dati dober svet le tisti, ki dotični zakon pozna, in komur so pristopni vsi podatki koroškega deželnega zbora, oziroma odbora.

Vprašanje 102. Pri nas pšenico rada uničuje rja ali palež, zato jo mislim škropiti z modro galico. Ali mi to priporočate? (J. B. v Z.)

Odgovor: Rja je glivična bolezen, ki se morda da zatreti s škropljenjem; če je pa škropljenje tudi gospodarsko priporočljivo, mora pa pokazati izkušnja. Za krmljenje bi pa škropljene slame vender ne priporočali, kajti, če tudi ni nevarnost posebno velika, vender je bolje, če se ne skuša.

Gospodarske novice.

* **Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske** se je vršil dne 14. t. m. po priobčenem dnevnem redu. V današnji številki smo med uradnimi vestmi pričeli prijavljati podrobne razprave tega zbora. Na kratko poročamo uže naprej, da se je udeležil zborovanja od strani vis. deželnega odbora veleč. gospod deželni glavar Oton Detela, vis. c. kr. deželno vlado pa je zastopal c. kr. vladni tajnik gospod vitez Laschan. Po nagovoru gospoda družbenega predsednika ces. svetnika Murnika, poročal je družbeni tajnik o delovanju v l. 1893., gospod odbornik Lenarčič je pa poročal o družbenih računih. Obe poročili sta se odobrili ter se je ob enem sklenilo izreči posebno zahvalo vis. deželni vladi, vis. deželnemu odboru in kranjski hranilnici za mnogovrstno družbi naklonjeno podporo. — Potem se je vršila volitev enega odbornika v glavni odbor namesto po družbenih pravilih izstopivšega knezoškofjskega tajnika gosp. Josipa Šiške. Oddanih je bilo 86 glasov in izvoljen je bil zopet gospod J. Šiška. Tajnik je v imenu glavnega odbora poročal, da se je od zadnjega občnega zbora ustanovilo mnogo novih podružnic, ki provizorično uže delujejo, a še nišo potrjene od občnega zbora, kakor to velevaljo družbena pravila. Te podružnice so v Črnem Vrhu, Kovoru, Loškem Potoku, Št. Petru na Krasu, Št. Jurji pri Kranji in v Srednji Vasi v Bohinji. Občni zbor je ustanovitev teh podružnic potrdil definitivno ter za izredno zaslužno delovanje v prosep kmetijstva izrekel pohvalo gg.: Josipu Koutnyju, cestnemu nadzorniku in hišnemu posestniku, Mateju Lavrenčiču, posestniku in županu v Vrhpolji, Antonu Gvardjančiču na Slapu, Josipu Volku v Erzlju, Janezu Mahorču v Zgošah in Antonu Poharju v Poljčah. — Potem se je razpravljalo o dolgi vrsti poročil in predlogov raznih podružnic, o čemer bomo podrobno poročali na drugem mestu. — Po končanih teh razpravah je družbeni občni zbor ukrenil tajniku gospodu Pirca v priznanje njegovih zaslug v procvit družbe dati naslov „ravnatelja“. Ko je zbor izrekel družbenemu predsedniku gospodu ces. svetniku Murniku svoje iskreno sožalje povodom smrti odlične soproge njegove, zaključil je gospod predsednik ob 1/2 2. uri popoldne zborovanje z navdušenimi trikratnimi živio- in slavaklici na presvitlega cesarja ter z željo, da bi se zborovalci, ki so uneti za napredek kmetijstva prispeli iz vseh krajev naše dežele, zopet zdravi sešli pri prihodnjem občnem zboru.

* **Kmetijski tečaj za gg. učitelje** bode letos od 13. do 31. avgusta t. l. v Ljubljani pod vodstvom družbenega tajnika g. Pirca in ob sodelovanju družbenega tajniškega adjunkta Frana Štuparja in deželnega potovalnega učitelja za vinarstvo g. Gombača. Gg. učitelji, ki bodo sprejeti v tečaj, dobili bodo za potovanje in za bivanje teh 19 dni v Ljubljani

po 40 gld. renumeracije. Za vsprejem se je zglasiti pri okraih šolskih svetih, kateri so izdali o tej zadevi itak svoja razglasila.

* **Zastran postopanja pri kuhi žganja**, ki je za domačo rabo ter vsled tega prosto davščine, prišle so glavnemu odboru naše družbe ob priliki obnove zbor od strani podružnic opravičene pritožbe. Da se tem pritožbam uže sedaj po moči odpomore, prijavljamo v današnjem listu dotično naredbo c. kr. finančnega ravnateljstva ter pouk, kako je pripravljati surovine, iz katerih se dela žganje.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Letošnji občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske se je vršil dne 14. t. m. v mestni dvorani v Ljubljani; udeležilo se ga je nad sto družabnikov iz vseh krajev naše dežele. S svojo navzočnostjo sta zbor počastila zastopnik c. kr. deželne vlade gospod Viljem Laschan vitez Moorland in deželni glavar gospod Oton Detela.

Ob 9. uri dopoldne je predsednik c. kr. kmetijske družbe, gosp. cesarski svetnik Ivan Murnik, pričel zborovanje z nastopnim nagovorom: Slavni zbor! Z ozirom na določilo § 15. naših pravil izrekam, da je občni zbor sklepčen ter ga s tem otvarjam. Pozdravljam zastopnika c. kr. deželne vlade, c. kr. vladnega tajnika in poročevalca o kmetijskih zadevah pri c. kr. deželni vladi, gospoda viteza Laschana, proseč ga, da bi se zanimal za naše delovanje; pozdravljam gospoda deželnega glavarja Detela, z željo, naj bi tudi dežela, kakor dosedaj podpirala nas krepko v našem delovanju; pozdravljam pa tudi vse častite družabnike in jim kličem: dobro došli! Slavni zbor naj mi dovoli nekoliko splošnih opazek, predno preidemo k razgovoru v predmetih današnjega dnevnega reda. — Letina lanske leto ni bila posebno dobra, a kar se tiče krme, celo slaba. Da je to neugodno vplivalo na govedorejo in konjerejo, je naravno. Da pa pomanjkanje krme ni postalo še občutljivejše, pomogla je ministerska naredba, s katero se je bilo izvažanje krme začasno prepovedalo. Za to naredbo potegnili se je bila tudi naša družba. Ker so bila pa žita precej dobro obrodila in se je bilo tudi krompirja precej pridelalo, ni bilo bede v deželi. Letos pa smemo, hvala Bogu, upati na dobro letino, posebno se nam je nadejati še enkrat toliko krme, kakor lanskega leta. Tudi sadje se lanske leto ni obneslo; izvažalo se je vsled tega le namizno sadje, seveda tudi to v manjši meri. Vinska trta je dobro obrodila in dolensko vino se je prodajalo po precej visoki ceni, toda vipavska vina mnogo trpe po laški konkurenci. Z veseljem pa omenjam, da naši vinorejci marljivo napravljajo nove nasade in da bode naša dežela tudi glede vinarstva v bližnji prihodnosti zopet zavzemala odlično mesto. — Leta 1892. se je začel izvrševati zakon za povzdigo živinoreje in uže sedaj se sme trditi, da bode ta zakon mnogo koristil in da se bode naša goveja živina zelo zboljšala in s tem tudi povišalo blagostanje naše dežele. Z radostjo naglašam, da naša družba lepo napreduje in da je zanimanje za njo vedno večje. Leta 1893. smo imeli 63 podružnic, a med tem je uže zopet priraslo 6 novih. Število članov, katerih smo imeli koncem lanskega leta 2786, narastlo bode kmalu na 3000. To je pač najboljši dokaz, da se naše ljudstvo vedno bolj zanima za to v njega korist delujočo družbo in s tem za napredek kmetijstva, katero se more povzdigniti le tedaj, ako v prebivalstvu zavladava prepričanje, da je treba pouka in času primerne umne gospodarstva; pečati se je treba intenzivno z važnim vprašanjem, kako povišati dohodke našega kmetovalca. Povišanje dohodkov je silno potrebno, ker drugače kmetijstvo ne more več zmagovati bremen, katera mu nalaga nova doba in katerih se ni moči ubraniti. — Zanimanje za sadjarstvo je v naši deželi uže precej ži-

vahno; to se posebno kaže o priliki oddajanja drevesec iz družbene drevesnice. Leta 1893. se je oddalo 12.000 drevesec, letos jih bo mogoče oddati okoli 14.000. Da pa to ne zadostuje, je jasno, ker tudi druge drevesnice v deželi mnogo drevesec oddajajo in se število drevesnic vedno množi. Želeti je le, da bi se po celi deželi spoznala važnost sadjarstva, katero prinaša lep dobiček našemu kmetovalcu. Še le potem, ko bode to prepričanje prešinilo celo deželo, bomo smeli reči, da stoji naša kronovina tudi glede sadjarstva na oni stopinji, katera mu po ugodni legi pristuje. — Da bi glavni odbor mogel tudi v drugem oziru delovati uspešneje, vzel je v zakup skoraj popolnoma zloženo posestvo na Viči, in vsled tega mu je bilo mogoče v svoj hlev postaviti bika plemenjaka simentalke pasme in 8 mladih bikov švicke pasme in na ta način vsaj pričetni intenzivnejše zboljšanje naše živinoreje. Naprava uzornega dvorca na Viči bode glavnemu odboru tudi omogočila pridobivati in poskušati razna semena ter jih potem oddajati članom, omogočila pa tudi, da se ustanovi toli potrebna pepinijera. — Samostojni ribarski odsek je tudi lani jako pohvalno deloval. Ribje vališče in vzgojevališče na Studenci je popolnoma urejeno in zanesljivo se sme pričakovati, da se bodo kmalu pokazali dobri nasledki te naprave. — Enako hvalevredno je tudi deloval samostojni konjerejski odsek, kateri si sme lanske leto z zlatimi črkami zapisati v svojo zgodovino. Uredil je s podporo vlade, dežele in kranjske hranilnice v Št. Jerneji žrebetišče, v katerem se uže sedaj nahaja 20 mladih konj, ter sploh storil važne korake v povzdigo konjereje na Kranjskem. — Družbeno podkovsko šolo je lani v prvem tečaju obiskovalo 8, v drugem pa 5 učencev, ki so vsi z dobrim uspehom naredili tudi izpit iz ogleđovanja mesa. — Končno naj omenim še enega, za naše kmetijstvo važnega dogodka: otvoritve toli zaželenih dolenskih železnic. Ta nova železniška proga bode posredovala tesnejšo zvezo dolenskih pokrajin s središčem dežele ter bode tako kmetijstvu donášala veliko koristi. — Z željo, da bi Bog blagoslovil družbeno delovanje in da bi naše kmetijstvo napredovalo v vsakem oziru, pozivljem vas, da se trdno držite lepega gesla našega presvitlega vladarja »viribus unitis« in da vedno v tem zmislu delujete. Ker je uže ukoreninjena pri nas navada, da se pri vsaki priliki spominjamo našega premilostljivega vladarja, kateremu imajo vsi stanovci, posebno pa kmetski stan, zahvaliti mnogo dobrega, zato sem prepričan, da vam vsem govorim iz srca, ako pričnemo zborovanje z vsklikom: Bog živi. Bog ohrani našega premilostljivega vladarja Frana Josipa I.! — Zborovalci so navdušeno trikrat zaklicali »živio«, »slava« in »hoch« presvitlemu cesarju.

Vladni zastopnik vitez Laschan se je zahvalil najprej za pozdrav družbenega predsednika ter je potem naglašal, kako važna je naloga kmetijske družbe zlasti za našo deželo, katere večina se bavi s kmetijstvom. Govornik je nadalje izrazil upanje, da bode tudi naše kmetsko ljudstvo rado sledilo kmetijski družbi ter nastopilo pot novodobnih pridobitev in napredka. Vlada bode težnje kmetijske družbe ruda pospeševala, ker je prepričana, da so v prospeh kmetskemu stanu. Tudi deželni glavar Detela se je zahvalil za prijazen pozdrav ter čestital družbi na lepem napredku, katerega ima zabeležiti tudi v preteklem letu. Časi so slabi, zato je treba, da si kmetovalci pomagajo med seboj, kar se potom kmetijske družbe tako lepo vrši. Tudi deželni zastop bode družbo drage volje podpiral v izpolnjevanju lepe njene naloge. Gospod deželni glavar z veseljem konstatuje, da so se tudi veliki posestniki začeli zelo zanimati za kmetijsko družbo, kateri v imenu dežele tudi v prihodnje želi najlepšega uspeha.

Družbeni tajnik naznani, da je pri obnem zboru zastopanih 12 vnanjih kmetijskih družeb in sicer: goriška, tržaška, zagrebška, solnograška in opavska po gospodu cesarskem svetniku Ivanu Murniku; nadalje celovška, graška, linška, krakovska in lvovska po gospodu tajniku Gustavu Pircu, končno dunajska po gospodu podpredsedniku J. Fr. Seunigu.

Potem se je prestopilo k 2. točki dnevnega reda, t. j. k poročilu o delovanju glavnega odbora v letu 1893. Poročevalec druž-

beni tajnik naglaša najprej, da je družba tudi v minulem letu v vsakem obziru lepo napredovala. Število članov narastlo je skoraj uže na 3000, število podružnic pa na 63. in z veseljem se sme konstatovati, da te podružnice niso le na popirji, ampak da delujejo krepko in uspešno ter na ta način krepke in množe tudi ugled glavne družbe. Tudi danes ima občni zbor potrditi 6 novih podružnic, ki so se ustanovile od lanskega občnega zbora sem-ter-provizorično uže delujejo. Te podružnice so: Črni Vrh, Kovor, Loški Potok, Št. Peter na Krasu, Št. Jurij pri Kranji in Srednja Vas v Bohinji. O družbenih računih se bode poročalo posebej, vendar pa konstatuje tajnik z zadovoljstvom, da je imela družba v minulem letu za 160.000 goldinarjev prometa, uspeh, s kateršnim se more ponášati le malokatera kmetijska družba v Avsteiji.

Tajnik je potem obširno poročal o izvršitvi sklepov lanskega občnega zbora. V upravniskem poročilu se o tem zaradi tega ni poročalo, ker bi obširno tiskano poročilo stalo mnogo denarja, kateri pa družba v kmetijske svrhe lahko bolje porabi. V lanskem občnem zboru je bilo sprejetih več predlogov ter naročeno glavnemu odboru, naj jih izvrši, kolikor mogoče. Ti predlogi so nastopni:

1.) **Zatiranje mrčesov.** Vsled prošnje kmetijske družbe je c. kr. vlada letos skrbela za to, da se je dotični zakon izvrševal rezko, kar je bilo tem potrebnejše ker je letos hroščovo leto. Toliko hroščev, kolikor letos, se na Kranjskem ni pokončalo še nobeno leto; občine, okrajni in krajni šolski sveti, kmetijske podružnice in tudi posamezni posestniki so popolnoma storili svojo dolžnost. Bila je letos zoper neštevilne hrošče prava vojska, ki ne bo ostala brez blagodejnega vpliva na naše kmetijstvo.

2.) **Lanski občni zbor sprejel je predlog, naj bi vsi sodnji okraji na Kranjskem dobili diplomovane živinozdravnike.** Glede tega je deželni odbor izjavil, da bode rad podeljeval subvencije živinozdravnikom, ki bi se hoteli naseliti v kakem sodnjem okraji.

3.) **Novi zakon za konjače** še ni sklenjen. Načrt je izdelal odbornik gospod A. Folakovski, ki se bo pa še le tedaj predložil, če bode deželni zbor sprejel drug predložen, za kmetijstvo važen zakonski načrt o odškodnini pri živinskih boleznih, ki je v tesni zvezi z zakonom za konjače.

4.) **Premovanje govedi** se je lani izvršilo po programu; le v Razdrtem se premovanje ni moglo vršiti, ker ni bilo potrebne podpore na razpolaganje. Glavni odbor pa je poskrbel za to, ter je letos premovanje zagotovljeno tudi v Razdrtem.

5.) **Tudi glede oddaje požlahtnjenih ameriških trt** je glavni odbor ukrenil, kar je bilo v njegovi moči. Vlada se je naprosila, naj se pri oddaji trt iz kostanjeviške državne trtnice kolikor mogoče ozira na domače vinogradnike; se ve da se vsem zahtevam ni moglo ugoditi, ker iz omenjene trtnice dobivajo trte tudi druge dežele, ne le Kranjska. Ker pa je potreba od leta do leta večja, osnovala je vlada še dve trtnici, namreč v Črnomlju in Drašiči; a tudi deželni zbor je storil v tem oziru važen korak, ker je sklenil, da se napravi na zemljišči prisilne delavnice v Ljubljani deželna trtnica, ki dode oddajala trte le domačim vinogradnikom, po prav nizki ceni. Ker tudi nekatere podružnice vzgledno delujejo v tem oziru, bode v nekaterih letih dovolj trt na razpolaganje. Vse hvale vredno je v tem oziru delovanje, krške, kostanjeviške, Št. Jarnejske in novomeške podružnice.

6.) **Glede oddaje modre galice** se je tudi mnogo storilo. Glavni odbor je naročil osem vagonov modre galice ter je vso oddal po nižani ceni, kar je pač viden dokaz, da naši vinogradniki uvidevajo korist škropljenja. Želji, naj bi odbor galico oddajal še ceneje, se pač ne bode moglo ustreči, ker bi bila izguba za kmetijsko družbo preobčutna. Že sedanja cena galice pri kmetijski družbi kranjski je tako nizka kakor pri nobeni drugi. Pomisliti je tudi treba, da je blago dobro, ne pa dvomljive vrednosti, kakor se večinoma dobiva pri raznih kupcih.

7.) **Glede oddaje dobrega in čistega deteljnega semena** je glavni odbor storil potrebne korake ter svojim članom preskrbel brezpredeničnega deteljnega semena. Vsled posredovanja kmetijske družbe so okrajna glavarstva naznanila občinam, kako postopati proti prodajalcem sleparskega semena; toda vsako sleparstvo preprečiti pač ni mogoče. Tudi strokovnjaki pravo seme od nepravlega le težko razločijo. Zaradi tega bode vsak kmetovalec pač najbolje storil, ako naroča seme le pri kmetijski družbi. Govornik omenja pri tej priliki, da se ameriška detelja pri nas ni obnesla.

8.) **Lovski zakon.** Načrt novega lovskega zakona prišel bode menda v letošnjem zasedanji deželnega zbora v razpravo ter se pač smemo nadejati, da bodo naši poslanci znali varovati koristi kmetijskega stanu.

9.) **Glede vrbarstva** se je letos v naši deželi storil važen korak. Na tukajšnji c. kr. strokovni šoli za lesni obrt se namreč letos s 1. oktobrom prične poseben tečaj za pletarstvo in vrbarstvo, kjer se bodo lahko izsolali mladeniči, ki bodo potem tudi v domačem kraju lahko poučevali v tej za kmetijstvo važni obrtni stroki. Kmetijska družba bode po možnosti skrbela za podporo takim mladeničem ter se bode tudi pri nasaditvi vrb rado šlo na roke tistim, ki se hočejo pečati s tem.

10.) **Izseljevanje v Ameriko** je lansko in letošnje leto nekoliko prenehalo. Vlada je začela sleparskim agentom, ki naše ljudi z zlatimi obljubami vabijo onkraj morja, strogo gledati na prste in se tudi potni list ne dobi tako lahko kakor poprej; tisti, ki niso še izpolnili vojaške dolžnosti, ga pa sploh ne dobe. Vsled finančnega poloma se našim izseljencem v Ameriki sedaj kaj slabo godi in tudi ta okolnost vpliva na to, da so ljudje začeli zopet v domačih krajih dela iskati.

11.) **Glede lani sprejetega predloga, naj bi se gostilničarjem toliko vina ne zadacalo, kolikor ga potrebujejo pri svojem gospodarstvu,** obrnil se je glavni odbor na pristojna mesta, vendar pa do sedaj reč še ni rešena; upati pa je, da se bode to kmalu zgodilo.

Na ta način je glavni odbor izvršil v lanskem občnem zboru sprejete predloge. V kolikor jih do sedaj še ni mogel izvršiti, skrbel bo, da jih izvrši vsaj v kratkem v zmislu predlagateljev.

(Dalje prihodnjič.)

Listnica uredništva.

M. R. v P. Zaradi prasičkov morate uže vprašati živinozdravnika, kajti otekel vrat in težka sapa sta znamenje različnih in tudi nevarnih bolezni. Katero bolezen imajo Vaši prasiči, mi ne moremo vedeti, ker je Vaš popis prepovršen.

J. B. v Z. Okrajno glavarstvo je postavno opravičeno strške za licenciranje razdeliti na gospodarje bikov, če tudi se biki priženo v kraj, kjer je glavarstvo. — Zakaj so Vaša češpljeva drevesa usahnila, ne moremo vedeti. Popišite nam razmere, v katerih raste to drevje, in način hiranja, potem poskusimo dati Vam pojasnila.

J. B. v H. Naše mnenje je, da pošten načelnik cestnega odbora mora oddati dela potom javne dražbe, ne pa brez dražbe svojim prijateljem. Pritožite se na deželni odbor.

J. P. v Z. Jagode se razmnožujejo z nitkastimi izrastki. Ko se je nova rastlina na nitki vkoreninila, nitko lahko odrežete in rastlino presadite. — Za mošt so najboljša zimska kislja jabolka, ki imajo v sebi veliko čreslovine. Virtemberžani hvalijo najbolj Lujkenovo jabolko.

F. W. v D. Recept, kako naredite okusne klobase iz mesa stare krave, nam ni znan.

S. J. v B. Dotična prst ni nikako umetno gnojilo in je k večjemu kaka dobra gnojna prst, ki ne zasluži, da se prodaja na kilogram, ker jo ima vsak gospodar gotovo po več voz sam na svojem posestvu.